

**Pla
territorial
de les
Terres de l'Ebre**

**Aprovació
definitiva**

Juliol de 2010

**Programa
de Planejament
Territorial**

**Normes
d'ordenació
territorial
i Directrius
del paisatge**

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Secretaria per a la Planificació Territorial
Programa de Planejament Territorial

Directrius del paisatge

Índex

Preàmbul

1. La protecció i ordenació del paisatge en el Pla territorial de les Terres de l'Ebre	1
2. Espai propositiu de les Directrius del paisatge.....	2
3. Les Directrius del paisatge del Pla territorial de les Terres de l'Ebre.....	3

Disposicions normatives

1. Disposicions de caràcter general

Article 1.1. Marc legal de les Directrius del paisatge.....	4
Article 1.2. Contingut i abast de les Directrius del paisatge.....	4
Article 1.3 Les determinacions dels catàlegs del paisatge	4
Article 1.4. Directrius generals i directrius específiques	5
Article 1.5. Aplicació de les Directrius	5
Article 1.6. Ordenacions de major detall	5
Article 1.7. Factors de valoració paisatgística	5
Article 1.8. Estratègies d'integració paisatgística	6
Article 1.9. Components del paisatge	6

2. Directrius generals

Article 2.1. Geomorfologia	7
Article 2.2. Aigua	7
Article 2.3. Modelació agrària	8
Article 2.4. Fites visuals i fons escènics.....	9
Article 2.5. Extensió urbana.....	9
Article 2.6. Construccions aïllades.....	10
Article 2.7. Infraestructures lineals.....	11
Article 2.8. Àrees especialitzades.....	12
Article 2.9. Espais degradats	12
Article 2.10. Miradors i itineraris	13

3. Directrius específiques del territori de les Terres de l'Ebre

Article 3.1. Unitats de paisatge	14
Article 3.2. Objectius de qualitat paisatgística (OQP).....	14
Article 3.3 Directrius OQP1.....	15
Article 3.4 Directrius OQP2.....	16
Article 3.5 Directrius OQP3.....	17
Article 3.6 Directrius OQP4.....	18
Article 3.7 Directrius OQP5.....	18
Article 3.8 Directrius OQP6.....	18
Article 3.9 Directrius OQP7.....	19
Article 3.10 Directrius OQP8.....	19
Article 3.11 Directrius OQP9.....	20
Article 3.12 Directrius OQP10.....	20
Article 3.13 Directrius OQP11.....	21
Article 3.14 Directrius OQP12.....	22
Article 3.15 Directrius OQP13.....	23
Article 3.16 Directrius OQP14.....	23
Article 3.17 Directrius OQP15.....	24

4. Estudis i informes preceptius

Article 4.1. Estudi d'impacte i integració paisatgística.....	26
Article 4.2. Les edificacions i instal·lacions agràries en el paisatge rural.....	26
Article 4.3. Informe d'impacte i integració paisatgística.....	27

Preàmbul

1. La protecció i ordenació del paisatge en el Pla territorial de les Terres de l'Ebre

Els plans territorials, a través de les seves pròpies determinacions, intervenen en la protecció i ordenació del paisatge i ho fan amb una notable eficàcia, en tant que condicionen moltes de les transformacions que el territori pot sofrir, les quals tenen majoritàriament un indubtable efecte en el paisatge.

La finalitat del planejament territorial és aportar les normes i les directrius perquè el territori evolucioni en el sentit de millorar la cohesió social, l'eficiència econòmica i la sostenibilitat ambiental definint, a tal efecte, limitacions i estratègies en funció d'un model territorial al qual caldria tendir. Així mateix, d'aquestes propostes se'n deriven conseqüències força immediates pel que fa al paisatge; aquest, en tant que correspon a un medi antropitzat, és, en bona part, resultat del model territorial, i la seva evolució serà bàsicament conseqüència de l'evolució d'aquest model.

Cal afegir, a més, que en la definició de les propostes del Pla territorial s'incorporen també criteris específics de valoració del paisatge. En concret, entre els criteris explícitament adoptats, hi ha el de *preservar el paisatge com un valor social i un actiu econòmic del territori*.

En tot cas, cal destacar la importància que, per a una adequada evolució del paisatge, tenen els tipus de determinacions que s'assenyalen a continuació i que tots els plans territorials estableixen i adequen a les característiques del territori del seu àmbit:

- La definició, dins del sistema d'espais oberts, d'àrees que exclouen la possibilitat d'ésser urbanitzades (sòl de protecció especial i una proporció molt majoritària del sòl de protecció territorial).
- L'orientació de la major part de l'extensió urbana que sigui necessària cap a les àrees urbanes de certa dimensió.
- L'establiment de condicions per a l'extensió dels petits nuclis urbans i rurals.
- L'aposta per un creixement per continuïtat i la conseqüent restricció de les noves implantacions aïllades a aquells casos en què estiguin justificades per motius d'interès territorial o estratègic.
- L'establiment de directrius d'ordenació de les àrees d'extensió i reforma urbana.
- L'establiment de condicions per a la implantació de noves infraestructures i per a l'ampliació de les existents.
- L'assenyalament de separadors i de límits no excedibles per l'extensió urbana per tal de preservar continuïtats de l'espai no urbanitzat i també determinades imatges d'interès.
- L'establiment de l'obligatorietat d'estudis paisatgístics per a totes les edificacions aïllades.

En concret, el Pla territorial de les Terres de l'Ebre, adopta les següents determinacions, que tenen una indubtable transcendència paisatgística i que donen resposta a una part substancial dels objectius de qualitat, mesures i accions que han de contenir els catàlegs del paisatge:

- S'inclouen dins el sòl no urbanitzable de protecció especial les 216.342,7 hectàrees que, amb aquesta denominació, es representen als Plànols d'ordenació A, C, D, E i F.
- S'inclouen dins sòl de protecció territorial, que majoritàriament ha de romandre no urbanitzat, les 18.826 hectàrees que, amb aquesta denominació, es representen als Plànols d'ordenació A, C, D i E. La major part d'aquestes (17.875,3 hectàrees, el 94,95%) ho són per l'interès agrari i/o paisatgístic.
- S'inclouen dins el sòl no urbanitzable de protecció preventiva, que majoritàriament també ha de romandre no urbanitzat, les 86.070,5 hectàrees que, amb aquesta denominació, es representen als Plànols d'ordenació A, C, D, E i F.

- S'estableix l'estratègia específica de desenvolupament dels nuclis deltaics als assenyalats als Plànols d'ordenació B, C i D, i detallats a l'apartat 5.4 de la Memòria.
- S'estableix l'estratègia de millora i compleció als nuclis assenyalats als Plànols d'ordenació B, C, D, E i F, i detallats a l'apartat 5.4 de la Memòria.
- S'estableix l'estratègia de manteniment del caràcter rural als assentaments assenyalats als Plànols d'ordenació B, D i F, i detallats a l'apartat 5.4 de la Memòria.
- S'estableix l'estratègia de centralitat a les àrees especialitzades d'ús residencial assenyalades als Plànols d'ordenació B, C i D, i detallades a l'apartat 5.4 de la Memòria.
- S'estableix l'estratègia de reducció o extinció a les àrees especialitzades d'ús residencial assenyalades als Plànols d'ordenació B, C i D, i detallades a l'apartat 5.4 de la Memòria.
- S'estableixen estratègies específiques a les àrees especialitzades d'ús residencial assenyalades als Plànols d'ordenació B, C i D, i detallades a l'apartat 5.4 de la Memòria.
- S'assenyalen espais obligatoris de separació entre creixements urbans i zones verdes urbanes a desenvolupar, mantenir i potenciar pel seu paper connector en el sistema d'espais oberts als Plànols d'ordenació C i D.

2. Espai propositiu de les Directrius del paisatge

Les Directrius del paisatge són les determinacions que, basant-se en els catàlegs del paisatge, precisen i incorporen normativament les propostes d'objectius de qualitat paisatgística en els plans territorials parcials o en els plans directors territorials (article 12 de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge).

D'una banda, les Directrius han d'ésser coherents amb el contingut del Catàleg del mateix àmbit territorial, en especial amb l'inventari de valors paisatgístics, la definició d'objectius paisatgístics i amb la proposta de mesures i accions. D'altra banda, pel caràcter de document que s'incorpora al Pla territorial, les Directrius vénen condicionades per l'escala d'ordenació que és pròpia del Pla territorial i per la naturalesa, predominantment física, del contingut propositiu d'aquest.

Una primera conseqüència d'aquestes consideracions és que cal entendre els catàlegs del paisatge com uns documents vàlids per si mateixos com a conjunt de coneixements i de propostes indicatives de protecció, gestió i ordenació del paisatge d'un territori, la valoració del qual ha estat abordada des d'una visió polièdrica de la seva realitat que incorpora aspectes patrimonials, ambientals, socials i altres elements significatius. El Catàleg defineix un marc de coneixements i orientacions útils per a una correcta integració paisatgística de qualsevol actuació que s'hagi de desenvolupar en el territori. És a dir, el Catàleg no és només un document previ per a l'elaboració d'unes Directrius, sinó que té una aplicació pràctica, encara que poc reglada.

Com s'ha exposat a l'inici d'aquest preàmbul, els plans territorials parcials se centren en l'ordenació de l'espai territorial. No són específicament instruments d'ordenació del paisatge, però les seves determinacions influiran força en la conservació i l'evolució d'aquest. Per bé que, com s'ha vist, els plans territorials parcials incorporen objectius implícits de caràcter paisatgístic en bona part de les seves determinacions, la regulació explícita i directa dels components paisatgístics correspon a les Directrius del paisatge que n'han de formar part.

Per al conjunt de Catalunya, les Directrius del paisatge estan, doncs, associades a uns àmbits de més de 4.000 km², dividits entre, més o menys, una vintena d'unitats de paisatge, que, per la seva extensió, difícilment es podran treballar a escales de més detall que la 1/50.000, llevat d'algun possible zoom sobre espais especialment significatius. En tot cas, atès el camp conceptual que ja cobreixen els catàlegs i les determinacions pròpies dels plans territorials, les Directrius se centren, per raons de sistemàtica propositiva, en els aspectes estrictament paisatgístics de l'escala territorial.

Altres conseqüències derivades de la consideració del paisatge en el marc del planejament territorial són:

- a) Les Directrius del paisatge d'un pla territorial no poden exhaurir la regulació normativa del paisatge que, en tant que fenomen multiescalar en la seva percepció, necessita diversos nivells de tractament normatiu i projectual. Per tant, les Directrius del paisatge s'han de centrar en les regulacions que són pròpies de l'escala de planejament territorial, amb el benentès que hi ha altres instruments —per exemple, els plans especials urbanístics— que són adequats per a establir normatives del paisatge amb més detall.
- b) Tot i que el territori és una gran síntesi, resultat d'un procés històric que incorpora valors econòmics i funcionals, ambientals i culturals, etc., la valoració del paisatge es fa a través d'un acte perceptiu que té com a primer pas la visió de les imatges que el territori proporciona. Atès que els aspectes funcionals, ambientals i patrimonials del territori tenen els seus propis instruments de regulació normativa, convé que, per evitar interferències i confusions, les Directrius se centrin en el paisatge com a percepció visual del territori, amb el benentès que aquesta incorpora valors estètics, socials, simbòlics i econòmics.
- c) El paisatge que tracten de regular les Directrius és el que es pot denominar *paisatge territorial* en el sentit que comprèn les imatges que proporcionen els àmbits d'una certa amplitud i es deixa per a altres instruments de major detall els àmbits de poca extensió, amb una percepció necessàriament pròxima, en especial els paisatges urbans que es perceben des de l'interior de les poblacions.

La formulació d'unes Directrius del paisatge, a l'igual que l'elaboració dels catàlegs i semblant a la dels plans territorials, és un exercici sense gaires referències en les quals basar-se i, per tant, s'ha d'entendre com un procés obert, els resultats del qual es van perfeccionant a partir de la mateixa experiència de la seva elaboració. En tot cas, el procés d'elaboració dels catàlegs del paisatge, els seus primers resultats i diversos assaigs tècnics d'aproximació a unes possibles directrius permeten constatar fins avui dos fets que cal tenir presents per orientar correctament l'elaboració d'unes Directrius:

- a) Malgrat les diferències entre els paisatges de Catalunya, hi ha un conjunt de criteris / objectius / directrius generals que semblen vàlids i adequats per a tots ells.
- b) Hi ha poc marge de joc normatiu entre el que poden establir unes directrius generals i el que seria pròpiament un projecte de paisatge territorial. En tot cas, unes directrius com les que proposa la legislació no són plantejables com un projecte de paisatge, el qual requereix àmbits molt més reduïts que possibilitin uns suficients coneixement i control de les variables que hi intervenen.

En conseqüència, les Directrius del paisatge específiques d'un àmbit territorial resulten de l'aplicació de les Directrius generals als elements propis d'aquest àmbit, per bé que amb la possibilitat d'establir gradacions de valor i prioritats, d'acord amb els objectius establerts pel Catàleg. Així mateix les unitats de paisatge que defineixen els catàlegs, encara que puguin ser referència per a la definició de directrius del paisatge, poden ser també àmbits adients per a *projectes de paisatge*, que, amb major grau de concreció, podran anar-se elaborant al llarg del temps mitjançant plans directors o especials urbanístics. En tot cas, les Directrius del paisatge del Pla territorial sí que expressen el reconeixement de les unitats de paisatge del Catàleg com a àmbits adequats per a l'ordenació més detallada del paisatge.

3. Les Directrius del paisatge del Pla territorial de les Terres de l'Ebre

La incorporació de les Directrius del paisatge com a document específic del Pla territorial pretén donar resposta al mandat de l'article 12 de la Llei 8/2005 i dels 13 i 14 del Reglament corresponent i, en aquest sentit, les Directrius:

- a) Es basen en els catàlegs del paisatge elaborats i en curs d'elaboració. Aquests catàlegs han fonamentat la definició de les directrius de caràcter general que formen part d'aquest document.
- b) Incorporen disposicions més específiques, com la delimitació d'unitats de paisatge i les directrius derivades dels Objectius de qualitat paisatgística que proposa el Catàleg del paisatge de les Terres de l'Ebre.

Així mateix, i amb la finalitat que totes les disposicions directament relacionades amb el paisatge formin part d'un mateix text normatiu, s'han refós en aquest document de Directrius del paisatge les disposicions que en plans territorials aprovats amb anterioritat formaven part de l'articulat i de les disposicions transitòries de les Normes d'ordenació territorial.

Disposicions normatives

1. Disposicions de caràcter general

Article 1.1. Marc legal de les Directrius del paisatge

1. D'acord amb l'article 12 de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge, les Directrius del paisatge precisen i incorporen normativament les propostes d'objectius de qualitat paisatgística en els plans territorials parcials.
2. Sota la denominació de directrius, adoptada per la Llei, s'inclouen disposicions d'aplicació directa, altres que poden, o han de ser, desenvolupades pel planejament urbanístic i encara unes altres que tenen el caràcter de recomanacions.
3. Sense perjudici que puguin ésser sempre desenvolupades, i la seva aplicació precisada, en instruments de major detall, les directrius generals i específiques contingudes en aquest document i relatives als diversos components del paisatge són sempre d'aplicació directa, amb el grau de vinculació que es desprèn del seu redactat.

Article 1.2. Contingut i abast de les Directrius del paisatge

1. Per bé que el paisatge és en cada moment la síntesi històrica de processos de diferent naturalesa, les Directrius del paisatge se centren en el concepte de paisatge com a percepció visual del territori, amb el benentès que els components funcionals, ambientals i patrimonials del territori tenen els seus propis instruments de protecció, gestió i ordenació.

Tanmateix, l'acte perceptiu de les imatges visuals que ofereix el territori s'entén com un procés complex amb implicació de factors estètics, socials i simbòlics.

2. Sense perjudici de les finalitats que els són pròpies, les determinacions amb transcendència paisatgística dels instruments relatius a la funcionalitat de l'espai, la sostenibilitat ambiental i la protecció i posada en valor del patrimoni, han de respectar i incorporar, i desenvolupar, si escau, el que disposen les Directrius del paisatge.
3. En tant que les Directrius del paisatge formen part d'un Pla territorial parcial que comprèn un àmbit de gran extensió, el seu objecte és, principalment, la protecció i ordenació del paisatge que es percep des dels espais oberts, deixant per a altres instruments de major detall les disposicions relatives als paisatges urbans que es perceben des de l'interior de les poblacions.
4. Tots aquells aspectes de les determinacions que s'assenyalen a l'article 1.3 que, d'acord amb l'establert en aquest article, no hagin estat incorporats a les Directrius del paisatge, són també una referència indicativa per a la valoració de les actuacions, els plans i els programes sobre paisatge.

Article 1.3. Les determinacions del Catàleg del paisatge

Les Directrius del paisatge del Pla territorial es basen en les següents determinacions del Catàleg del paisatge, part de les quals es recullen directament en aquest document:

- a) Les unitats de paisatge, que es diferencien pel caràcter que els atorga en cada cas el conjunt de components paisatgístics descrits, analitzats i avaluats.
- b) Els objectius de qualitat paisatgística, en què es recolzen les directrius específiques d'aquest territori.
- c) Les mesures o criteris i accions que el Catàleg estableix d'acord amb els objectius de qualitat paisatgística i que, en alguns aspectes, constitueixen directament el contingut de les directrius específiques d'aquest territori.

Article 1.4. Directrius generals i directrius específiques

1. El present document conté directrius generals i directrius específiques per al territori de les Terres de l'Ebre.
2. Les directrius generals que es defineixen en el capítol 2 estan basades en el conjunt de catàlegs del paisatge i són d'aplicació per als diversos paisatges de Catalunya.
3. Les directrius específiques es defineixen en el capítol 3 i es basen en els objectius de qualitat paisatgística adoptats en el Catàleg del paisatge de les Terres de l'Ebre.

Article 1.5. Aplicació de les Directrius

1. Les Directrius del paisatge del Pla territorial són d'aplicació directa i obligatòria a tots els plans i projectes que afecten la imatge del territori o les condicions de percepció.
2. Les Directrius del paisatge poden ésser desenvolupades amb determinacions més precises mitjançant els instruments urbanístics adequats, en especial els plans directors i els plans especials que tinguin per objecte l'ordenació del paisatge.

En aquest cas i en aquells aspectes que hagin estat desenvolupats, s'apliquen a través d'aquestes determinacions.

Article 1.6. Ordenacions de major detall

Les unitats de paisatge definides en el Catàleg són àmbits adients per a l'establiment d'ordenacions més detallades del paisatge mitjançant plans especials o plans directors urbanístics que tinguin aquesta finalitat. En tot cas, els POUM poden desenvolupar el grau d'ordenació del paisatge que és propi de la seva escala de planejament, ja sigui en el marc d'un pla especial o director o en l'establert per aquestes Directrius del paisatge si no hi ha instruments intermedis de major detall.

En els plans directors i especials que comprenguin al menys una unitat de paisatge, les determinacions relatives a aquells elements del paisatge que transcendeixin de l'àmbit del municipi prevaldran sobre les determinacions d'ordenació del paisatge dels POUM en cas de contradicció.

Article 1.7. Factors de valoració paisatgística

Mitjançant el Catàleg i les Directrius del paisatge, s'estableixen gradacions de valor en els elements que componen el paisatge, als efectes de modular l'aplicació de les prescripcions relatives a la protecció i ordenació que es determinen a les mateixes Directrius o que puguin determinar-se a instruments d'escala més detallada.

En la valoració dels elements del paisatge, s'han de tenir en compte els següents valors:

- Estètics (qualitat de la forma i el color)
- Visuals (visibilitat, dimensió)
- Socials (freqüentació)
- Simbòlics (històrics, literaris, sentimentals)
- Econòmics (valor afegit dels productes, renda diferencial de les localitzacions)

Article 1.8. Estratègies d'integració paisatgística

Les directrius i els altres instruments de regulació del paisatge poden establir estratègies d'integració per als nous elements a construir en el paisatge, per a la qual cosa s'ha d'optar per alguna de les tres possibilitats següents, en funció de les característiques que hagi de tenir la construcció i les del paisatge on se situa:

- L'harmonització / contextualització, quan la construcció sigui un element positiu o neutre en el paisatge. Aquesta estratègia busca l'establiment d'una continuïtat entre els elements preexistents i els nous. Aquest objectiu s'assoleix mitjançant la referència a determinades pautes (tipològics, volumètriques, escalars, etc.) que permeten a l'observador establir una relació lògica entre ambdós tipus d'elements. L'estratègia d'harmonització és preferent i pretén que les noves edificacions s'integrin en el paisatge com a components positius o, com a mínim, neutres pel que fa a la qualitat d'aquest paisatge.
- L'ocultació / mimetització, quan la construcció sigui un element negatiu en el paisatge. L'ocultació pretén amagar, totalment o parcialment, la visió de certs elements que es considera poc desitjable des de determinats punts de vista. En aquest cas, l'estratègia més emprada consisteix en la interposició d'elements propis del paisatge (pantalles vegetals, motes, estructures, etc.) entre l'observador i els elements que es volen ocultar. L'estratègia d'ocultació és la indicada en aquells casos en què no és possible adoptar les mesures adequades per a ocultar o fer escassament perceptible la imatge d'allò que es vol implantar. Aquesta estratègia pot complementar, quan convingui, la d'harmonització. La mimetització té per finalitat confondre els elements propis del projecte amb els elements preexistents. L'estratègia més freqüent en aquest cas és el camuflatge mitjançant la repetició de patrons existents en el lloc (cromàtics, materials, formals, etc.), de manera que la percepció aïllada dels elements sigui poc evident.
- La singularització / monumentalització, quan la construcció sigui un element paisatgístic d'especial interès. La monumentalització consisteix en l'establiment de noves relacions entre els elements del paisatge a partir del protagonisme atorgat a la presència d'un nou element o elements. L'estratègia emprada en aquest cas és la utilització del contrast en els projectes com a recurs expressiu. Excepcionalment, es podrà optar per construccions la imatge dels quals hagi de passar a ser un component principal del paisatge. L'oportunitat d'aquesta estratègia requereix un informe favorable de la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge.

Article 1.9. Components del paisatge

Amb la finalitat de sistematitzar-ne el contingut, les Directrius generals adopten el següent llistat de components o aspectes del paisatge que han d'ésser objecte de regulació normativa:

1. Geomorfologia
2. Aigua
3. Modelació agrària
4. Fites visuals i fons escènics
5. Extensió urbana
6. Construccions aïllades
7. Infraestructures lineals
8. Àrees especialitzades
9. Espais degradats
10. Miradors i itineraris

2. Directrius generals

Article 2.1. Geomorfologia

1. La morfologia natural del territori és una referència paisatgística segura, de la qual convé no apartar-se. S'entén per morfologia natural la resultant dels fenòmens orogràfics i erosius produïts al llarg del temps. Les modelacions de gra petit introduïdes per l'activitat agrària al llarg de la història, com abancaments, camins i altres, es considera que estan perfectament integrades amb la morfologia natural i l'enriqueixen.
2. En principi, i llevat d'alguns casos excepcionals, es consideren paisatgísticament positives les transformacions físiques encaminades a restituir la morfologia natural en aquells llocs on hagués estat alterada negativament.
3. Els moviments de terres motivats per l'agricultura, les infraestructures i l'edificació no han d'anar més enllà del que sigui estrictament necessari i han de minimitzar els desmunts i terraplens i, molt especialment, l'afectació al sistema de drenatge natural.
4. Les solucions tècniques i els resultats formals en el tractament de talussos han de partir de les característiques del sòl i de les opcions de vegetació possibles. En tot cas, el tractament dels talussos pel que fa al pendent i a la revegetació s'ha de fer en coherència amb el paisatge de l'entorn sense excloure la utilització de murs de contenció o altres elements estructurals quan siguin convenients per a un millor resultat formal, en especial per a poder disminuir pendents dels talussos.
5. Cal evitar que els terraplenats afectin els espais de ribera de rius, rieres i torrents, com també els marges de camins i conreus, de manera que s'asseguri sempre el manteniment de la funcionalitat del conjunt de l'espai fluvial. Especial atenció requereixen els moviments de terres motivats per la protecció i millora de camins associats a cursos d'aigua, en el doble significat d'elements del paisatge i d'itinerari d'interès paisatgístic.

Article 2.2. Aigua

1. La xarxa d'aigua del territori, que comprèn els elements naturals i els artificials a cel obert que assoleixen una certa importància estructural, és un component bàsic del paisatge i com a tal ha d'ésser considerada i respectada. L'abast espacial de la xarxa comprèn tots els terrenys associats físicament als cursos i làmines d'aigua fins, com a mínim, l'àrea inundable en un període de retorn de 500 anys.
2. El tractament naturalitzat o artificial dels espais associats a cursos i làmines d'aigua ha d'aprofitar la potencialitat paisatgística que es deriva de la presència de l'aigua, sense perjudici dels requeriments hidrològics que calgui respectar.
3. Si no hi ha un pla especial urbanístic amb objectiu d'ordenació del paisatge que justificadament estableixi altres condicions més permissives, les edificacions que poguessin autoritzar-se en sòl no urbanitzable s'han de separar com a mínim una distància de 100 metres de les zones fluvials de rius i rieres i dels llacs, estanys i pantans, sense perjudici del compliment de les disposicions de la planificació hidràulica.
4. L'ordenació de sectors de sòl urbanitzable o de sòl urbà no consolidat que siguin confrontants amb rius, rieres, canals, llacs, estanys o la vora del mar ha de considerar la presència d'aquests elements d'aigua com a factor determinant de l'ordenació, en el sentit de justificar espais de transició de qualitat entre el front edificat i la ribera. En aquest espai de transició es localitzaran de manera preferent els sòls de cessió per a espais lliures. Així mateix, l'ordenació tractarà amb especial cura la composició urbana dels fronts edificats que donin a espais d'aigua per la seva especial visibilitat.
5. Els fronts urbans marítims i fluvials tindran en el planejament urbanístic un tractament acurat encaminat a destacar-ne el caràcter i a potenciar-ne el valor paisatgístic. Els plans urbanístics establiran mesures per recuperar la coherència formal en aquells fronts que l'haguessin perduda per causa de la volumetria dels edificis o de la baixa qualitat de l'arquitectura.

Article 2.3. Modelació agrària

1. L'espai agrari —agrícola, forestal i ramader— proporciona un fons paisatgístic que, per la presència que té en el territori, en constitueix un component identitari principal. Cal, per tant, fer compatibles el respecte dels valors com a bé paisatgístic d'interès públic i la funcionalitat agrària, per tal que en mantingui els trets bàsics de la fisonomia.
2. Es consideren elements estructurals de la configuració del paisatge agrari els camins, la xarxa de drenatge natural, els canals de rec, les separacions topogràfiques i de vegetació entre conreus i parcel·les, i les pautes de localització i de configuració de les construccions tradicionals. Es recomana la preservació d'aquests elements o, en el cas que calguin transformacions derivades de canvis necessaris en els sistemes d'explotació, que es procuri el manteniment de la imatge d'espai fragmentat pròpia del paisatge existent.
3. Les directrius específiques del paisatge, els plans especials urbanístics i altres instruments de més detall poden assenyalar àmbits del paisatge rural que, pels valors extraordinaris, han d'ésser objecte d'una protecció estricta mitjançant el manteniment i millora dels elements estructurals. Aquesta determinació ha d'anar associada a l'establiment de mecanismes d'ajuda al manteniment de les activitats agràries pròpies d'aquests paisatges quan sigui necessari.
4. La implantació de parcs solars, o d'altres instal·lacions de configuració en extensió, en el medi rural s'ha de subjectar a les directrius i a les condicions expressades en aquestes Directrius en relació amb el paisatge de l'espai agrari i amb els criteris que s'assenyalen a l'article 2.8 pel que fa a les àrees especialitzades.
5. Per tal de fomentar la continuïtat territorial de les explotacions i evitar la fragmentació dels camps, s'ha d'evitar en el possible l'obertura de nous camins, sense perjudici del que requereixin les operacions de concentració parcel·lària. Així mateix, en l'estesa de xarxes d'infraestructures d'interès local, s'han d'aprofitar els canals de pas i els corredors i les vies de comunicació existents.
6. La construcció de tanques a l'espai agrari, i en el no urbanitzat en general, ha de limitar-se a aquells casos en què siguin imprescindibles per raó de l'ús i les circumstàncies del lloc o se'n justifiqui la necessitat per atendre els requeriments productius de l'explotació. Es recomana, quan sigui funcionalment possible, la utilització d'altres sistemes que la tanca per l'assenyalament del límit de la propietat o de l'àmbit de l'activitat. Les directrius específiques o els instruments urbanístics d'ordenació del paisatge poden prohibir les tanques en determinats àmbits de l'espai agrari.
7. En tant que els instruments d'ordenació del paisatge de major detall no estableixin una regulació més específica, la construcció de tanques de separació de finques, parcel·les o recintes en l'espai agrari està subjecte a les següents directrius i condicions:
 - a) Amb les excepcions que preveu la lletra h) no s'admeten tanques d'obra, llevat dels murs de pedra seca d'alçada no superior a 90 cm.
 - b) Les tanques poden ser de vegetal viu o de materials que permetin la transparència en tota la seva alçada.
 - c) Les tanques visualment permeables poden complementar-se amb vegetació pròpia de l'entorn per aconseguir el grau d'opacitat que es desitgi.
 - d) Les tanques han de tenir un tractament regular i homogeni en tota la seva longitud, per bé que poden incorporar diferències per tal de millorar la integració amb l'entorn si aquest no és homogeni.
 - e) Els materials manufacturats utilitzats en les tanques han de tenir colors discrets per tal que s'integrin bé en gamma cromàtica del lloc.
 - f) Sempre que no sigui incompatible amb l'activitat que motivi la necessitat de tanques, aquestes han de permetre el pas de la petita fauna terrestre pròpia del lloc.
 - g) Les tanques d'obra existents i les que preveu la lletra h) s'han de tractar amb superposicions de vegetació viva per tal de millorar la seva integració en el paisatge.

- h) Només s'admeten tanques d'obra o opaques en general en aquelles parcel·les on per motius de seguretat calgui garantir la impossibilitat d'accés o de vistes i no hi hagi altres fórmules de tancament que puguin garantir-ho.

Article 2.4. Fites visuals i fons escènics

1. En molts paisatges, la relació figura-fons té un paper rellevant en la composició de les imatges que se'n perceben. Aquesta relació ha estat ben present a les arts plàstiques. Són les *figures* del paisatge, els nuclis urbans, els elements construïts, les formacions geològiques diferenciades, etc., que, per la seva ubicació —encimbellada, en una plana, en carena, etc.— i pel seu valor, constitueixen components clau de les imatges del territori. Complementen la imatge i li donen base els *fons* escènics configurats per l'orografia i la vegetació.
2. Cal evitar la desfiguració de les fites paisatgístiques, de la qual les noves construccions —ja siguin aïllades en sòl no urbanitzable o formant part de creixements urbans— en són la causa més freqüent. Els instruments d'ordenació urbanística han de tenir especial cura en la preservació de la imatge de les fites paisatgístiques, tot condicionant les dimensions, volumetria i colors de les edificacions que poguessin afectar-la.
3. Cal, així mateix, preservar les possibilitats de percepció de fites i fons i, en especial, de les imatges que conjuntament componen. Amb aquesta finalitat, s'han d'evitar tant com sigui possible les construccions i, en general, les barreres visuals que impedeixin o dificultin seriosament la percepció de les imatges més interessants del territori des de llocs accessibles i trams viaris transitats. Les tècniques per a la preservació de les imatges constitueixen l'establiment de franges de no edificació i de limitació de les alçades i de la longitud dels elements barrera. Els instruments d'ordenació del paisatge de major detall han d'establir aquestes franges.
4. A més de les construccions i elements que impedeixen la visió de les imatges significatives del paisatge, cal evitar aquells que, sense impedir-ho, constituïrien un component greument desfigurador de la imatge per causa de la dimensió, forma o color.
5. Els plans especials urbanístics amb objectiu d'ordenació del paisatge poden delimitar àrees amb establiment de paràmetres limitatius de l'edificació amb els objectius de preservació que aquesta directriu estableix, com també àrees on és preceptiu l'informe d'impacte i integració paisatgística per a determinades construccions.
6. Atès que les instal·lacions eòliques afecten, per dimensió i/o ubicació, els fons escènics del paisatge, cal la consideració de criteris paisatgístics en el projecte d'implantació. En principi, es considera un bon criteri buscar una geometrització perceptible de la implantació dels molins, mitjançant l'establiment de pautes relatives a les alçades, distàncies, alineacions i altres elements significatius, que són pròpies de la necessària ordenació dels elements artificials repetitius.

Article 2.5. Extensió urbana

1. Les noves trames urbanes d'extensió de les poblacions han d'establir relacions de continuïtat i harmonia formal amb les trames existents i, amb aquesta finalitat, en el planejament urbanístic s'ha de tenir cura de la imatge dels fronts perifèrics de l'extensió prevista en tant que constituïran noves façanes a l'àrea urbana.
2. Els criteris de compacitat i densificació que es deriven del criteri general d'estalvi de sòl no són argument acceptable per a la ruptura estrident de les pautes formals de les àrees i nuclis urbans existents. Cal vetllar per la qualitat de les seqüències visuals d'aproximació i accés als nuclis i àrees urbanes des de les carreteres, en especial les de major utilització.
3. Nombrosos nuclis i àrees urbanes en el territori mostren perfils característics perceptibles des de determinades àrees i recorreguts, que constitueixen fites paisatgístiques, sovint de notable valor estètic, a les quals s'ha fet referència a l'article 2.4. Cal que el desenvolupament urbà, tant d'extensió com de reforma, respecti aquestes imatges i amb aquesta finalitat el planejament urbanístic ha d'impedir la possibilitat d'elements volumètrics que les desfigurin. La constatació d'aquesta possibilitat en el planejament vigent, amb relació a nuclis dels quals les Directrius assenyalen l'interès de les imatges que proporcionen, és argument suficient per procedir a la modificació d'aquest planejament.

4. Les trames urbanes d'extensió han de mantenir un nivell de coherència adequat amb l'estructura paisatgística (topografia, traces agro-culturals, vegetació, agricultura periurbana, patrons significatius, etc.) del seu entorn. La coherència exigida pot comportar diversos graus d'adequació morfològica amb l'entorn agrari, que ha de ser màxima i directa en creixements de petits nuclis, però, quan es tracti de creixements d'àrees urbanes més importants, pot ser-ho mitjançant solucions projectuals de les vores urbanes més complexes i de lectura menys immediata.

Article 2.6. Construccions aïllades

1. Pels seus efectes en el paisatge, cal extremar la qualitat dels projectes i les garanties d'autorització de les noves edificacions, construccions o instal·lacions aïllades en el territori, tant d'aquelles que es poden admetre en sòl no urbanitzable com aquelles que ocupin parcel·les aïllades de sòl urbà.
2. Entre les estratègies d'harmonització, mimetització / ocultació o monumentalització, que són les opcions de projecte d'un nou element aïllat en el paisatge, es considera preferent la primera, que pretén la integració de l'element en el paisatge, amb un resultat positiu o, com a mínim, neutre pel que fa a la qualitat d'aquest paisatge. L'estratègia de mimesi / ocultació és la indicada quan no es pot assolir un grau acceptable d'harmonització.

Excepcionalment, es pot optar per l'estratègia de monumentalització quan, per l'elevada qualitat formal i singularitat del nou element a construir, aquest hagi de passar a ser un component principal del paisatge.

3. Tots els projectes d'edificacions, construccions o instal·lacions aïllades han d'incorporar un estudi d'impacte i integració paisatgística.
4. Els plans especials urbanístics d'ordenació del paisatge i els altres instruments de planejament urbanístic han d'establir paràmetres per a la regulació de les edificacions en sòl no urbanitzable, en especial d'aquelles motivades per les activitats agrícoles i ramaderes. Els paràmetres han de ser coherents amb el patró agrari i paisatgístic que es deriva en cada cas de la xarxa de camins, el sistema de rec, la parcel·lació i la topografia i, en tot cas, no han de contradir el que disposa la normativa sectorial agrària.
5. En tant que les directrius del paisatge específiques d'un àrea territorial o instruments de planejament urbanístic no estableixin uns paràmetres més precisos en funció de les característiques diferencials de l'àrea, les edificacions aïllades s'han de subjectar a les següents condicions:

a) Implantació

Atès que una adequada implantació contribueix significativament a la integració paisatgística de la construcció, s'han d'avaluar diverses alternatives d'emplaçament i se seleccionarà la més adient amb relació amb el paisatge. En principi, i llevat dels casos d'estratègia de monumentalització, convé evitar les localitzacions a les parts centrals dels fons de vall, en punts focals respecte a carreteres, miradors i en indrets amb alta exposició visual.

b) Perfil territorial

S'han de preservar les línies del relleu que defineixen els perfils panoràmics i s'evitarà la localització d'edificacions sobre els punts prominents, els careners i les cotes més altes del territori, on la projecció de la silueta de l'edificació en la línia d'horitzó modifiqui el perfil natural perceptible del paisatge.

c) Proporció

Les construccions han de ser proporcionades a la dimensió i escala del paisatge, de manera que s'evitin o es fraccionin aquelles que per la seva grandària constitueixen una presència impròpia i desproporcionada.

d) Pendent

En totes les intervencions s'ha d'evitar ocupar els terrenys amb major pendent. Quan siguin necessaris anivellaments, s'ha de procurar evitar l'aparició de murs de contenció de terres i s'han de salvar els desnivells

amb desmunts o talussos amb pendents que permetin la revegetació. Per tal de minimitzar l'impacte visual, les edificacions s'han d'esglaonar o s'han de descomposar en diversos elements simples articulats, de manera que s'eviti la creació de grans plataformes horitzontals que acumulin en els seus extrems importants diferències de cota entre el terreny natural i el modificat.

e) Parcel·la

La correcta inserció en el medi rural de qualsevol construcció requereix que aquesta ocupi la mínima part possible de la parcel·la i que la resta mantingui el caràcter d'espai rural no artificialitzat que ha d'actuar de coixí amb l'entorn no transformat, tot i que s'admeten les actuacions necessàries per donar un correcte tractament als límits de la construcció.

f) Distàncies

Les edificacions s'han de separar com a mínim 100 metres de les zones fluvials dels rius, rieres i barrancs. Així mateix, i sense perjudici de la normativa d'aplicació en cada cas, s'han de separar dels marges de les infraestructures lineals de comunicació, un mínim de 50 metres de les vies locals, 100 de les generals i 150 de les autopistes, autovies i vies convencionals amb doble calçada. La distància de separació a vies fèrries és de 100 metres. Aquestes distàncies que es consideren com els mínims desitjables es poden disminuir justificadament en aquells casos d'edificacions agràries o d'interès públic de necessària ubicació en una parcel·la en què la configuració del territori les faci inabastables.

g) Façanes i cobertes

És obligatori el tractament com a façana de tots els paraments exteriors de les edificacions, sigui quina sigui la seva finalitat, i com a materials d'acabament només s'han d'utilitzar aquells que presentin colors i textures que harmonitzin amb el caràcter del paisatge i no introdueixin contrastos estranys que en desvaloritzin la imatge dominant.

h) Vegetació

Es recomana la utilització de vegetació i, en concret, d'arbrat, amb espècies i plantacions pròpies del lloc per a facilitar la integració paisatgística de l'edificació.

6. Les pautes d'actuació establertes en aquest article són d'aplicació, si escau, per millorar la integració paisatgística de les edificacions rurals existents.

Article 2.7. Infraestructures lineals

1. Les infraestructures lineals —xarxa viària i ferroviària, conduccions de gas i d'electricitat, etc.—, a causa dels seus requeriments de traçat i connexió, sovint independents de les referències del territori perceptible, són una potencial intrusió en el paisatge, agreujada per la seva envergadura física. És un criteri general, vàlid per a tots els traçats d'infraestructures lineals, el de minimitzar la fragmentació física del territori i els canvis de configuració dels terrenys necessaris per a la seva construcció. Cal preveure que el respecte al paisatge pot comportar la construcció de major longitud de túnels, falsos túnels i viaductes que la que requereix un traçat que respongui només a criteris funcionals.
2. Els projectes de les infraestructures lineals de totes classes han d'adoptar les solucions adequades per a minimitzar-ne i/o esmorteir-ne la presència en el paisatge rural, llevat dels casos en què poden aportar interès al paisatge com els següents:
 - Ponts i viaductes viaris o ferroviaris i altres artefactes singulars que, mitjançant un projecte de qualitat, poden tenir un caràcter monumental.
 - Conduccions d'aigua a cel obert susceptibles d'ésser integrades com a elements d'interès paisatgístic.
 - Trams viaris constitutius de passeigs arbrats.

3. Els projectes viaris, a més de tenir cura de la correcta i discreta inserció de la via en el paisatge, han de considerar-ne també la funció com a itinerari de percepció del paisatge. Tanmateix, aquest objectiu no és argument per a una major presència de la infraestructura, llevat dels casos on l'interès de l'itinerari visual pogués justificar-ho.
4. L'acompanyament d'arbrat, o vegetació en general, dels elements lineals d'infraestructures és, llevat de casos excepcionals o d'impediments per normativa sectorial, una recomanació amb valor general.
5. Les infraestructures aèries, en concret les línies elèctriques i telefòniques, han de seguir preferentment les traces establertes per carreteres i ferrocarrils, i quan no pugui ésser així s'han d'agrupar en corredors que han d'establir els instruments sectorials corresponents amb criteris de minimitzar-ne l'impacte en el paisatge.

Article 2.8. Àrees especialitzades

1. La implantació d'àrees especialitzades d'activitats —industrials, logístiques, comercials, de tractament ambiental, de producció d'energia, etc.— sol tenir uns efectes intensos en la transformació del paisatge a causa de la localització, dimensió i imatge, que poc tenen a veure amb la lògica de formació dels assentaments urbans que s'hi han integrat històricament. L'establiment de directrius per a les noves implantacions i per millorar la integració de les existents té una especial importància en unes Directrius del paisatge que pretenen mantenir i, si és possible, incrementar els valors del paisatge.
2. Les noves implantacions d'àrees d'activitats especialitzades han de tractar de minimitzar el seu impacte visual, en especial en aquells àmbits rurals en què el paisatge agrari té una textura de gra petit, sense perjudici d'aquells elements que, per la seva significació, fos aconsellable que constituïssin aportacions al paisatge pel seu possible caràcter monumental, per exemple, una terminal aeroportuària o una estació de tren.
3. La finalitat de minimitzar l'impacte visual de la nova implantació ha d'ésser un factor a tenir en compte en l'elecció de la localització i en l'establiment dels límits de l'àrea a ocupar. En tot cas, l'ordenació urbanística de les noves implantacions ha d'accentuar les condicions d'harmonia volumètrica i de qualitat arquitectònica de les façanes perimetrals de la implantació.
4. La tècnica de la mimetització / ocultació mitjançant franges d'arbrat o d'altra vegetació és, llevat de casos justificats de monumentalitat, d'aplicació oportuna a les noves implantacions i, especialment, per millorar la integració paisatgística de nombrosos polígons industrials, urbanitzacions i elements d'infraestructura existents.

Article 2.9. Espais degradats

1. Cal considerar com a un objectiu de validesa general la restitució dels valors paisatgístics a aquells llocs on s'han perdut per causa de processos de degradació, sovint motivats per les activitats humanes. Són els espais on hi ha extraccions abandonades, abocadors, edificacions agràries en desús, edificacions en ruïna, instal·lacions obsoletes, etc., sobre els quals cal actuar mitjançant la promoció de la transformació física.
2. Les actuacions sobre els espais degradats són, principalment, les destinades a la restauració del paisatge malmès amb l'objectiu de reintegrar-los a la imatge paisatgística del territori on se situen, però, en alguns casos, aquests espais poden ser oportunitats per a projectes creatius que aportin nous valors paisatgístics. Així mateix, la recuperació d'espais degradats pot anar associada, si convé, a la ubicació d'usos o edificacions que s'haguessin de situar a l'espai rural o que poguessin treure profit de la configuració de l'espai, sense perjudici dels requeriments d'ordre territorial, urbanístic i ambiental que siguin procedents en cada cas.
3. El finançament de les actuacions oneroses als paisatges degradats és una destinació prioritària dels fons públics per a la millora del paisatge.
4. Quan s'hagin d'autoritzar activitats que produiran una inevitable degradació del paisatge s'ha de preveure la restitució del valor paisatgístic del lloc. En aquelles activitats, com les extractives, en què el projecte de restauració és preceptiu per a la seva autorització, aquest ha de ser també un projecte de recuperació del valor paisatgístic del lloc, tot i que no necessàriament mitjançant la recomposició de la morfologia i vegetació anteriors.

Article 2.10. Miradors i itineraris

1. En tant que els valors del paisatge s'aprecien a partir de la seva percepció, és un objectiu d'abast general facilitar l'accés dels ciutadans a aquells llocs on la percepció del paisatge és més àmplia i suggerent: els miradors i els itineraris paisatgístics.
2. Els poders públics han de promoure, directament o mitjançant convenis amb entitats, una xarxa de camins paisatgístics i de miradors accessibles a peu o amb vehicles que permetin una suficient percepció dels valors paisatgístics del territori. Aquesta xarxa, que comprèn miradors i camins, existents o a crear, ha de rebre les actuacions necessàries de condicionament, senyalització i manteniment per tal de potenciar-ne la funció de facilitar la percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori.
3. En tot cas, les actuacions en camins i miradors en els espais oberts han d'evitar l'artificialització innecessària d'aquests espais.
4. Han de tenir especial atenció aquells miradors i itineraris més accessibles, com són els situats en els espais periurbans i també els camins de ronda marítims.

3. Directrius específiques del territori de les Terres de l'Ebre

Article 3.1. Unitats de paisatge

El Catàleg del paisatge de les Terres de l'Ebre divideix el territori en les següents unitats de paisatge:

1. Costers de l'Ebre
2. Altiplà de la Terra Alta
3. Serra del Tormo
4. Riberes de l'Algars
5. Serra de Pàndols-Cavalls
6. Cubeta de Móra
7. Baix Priorat
8. Serra de Llaberia
9. Barrufemes
10. Burgans
11. Muntanyes de Tivissa-Vandellós
12. Serres de Cardó-Boix
13. Los Ports
14. Planes del Baix Ebre-Montsià
15. Paisatge fluvial de l'Ebre
16. Vessants de Tivenys-Coll de l'Alba.
17. Litoral del Baix Ebre
18. Serres de Montsià-Godall
19. Delta de l'Ebre

Article 3.2. Objectius de qualitat paisatgística (OQP)

El Catàleg del paisatge de les Terres de l'Ebre estableix objectius de qualitat paisatgística per avançar cap a les configuracions territorials i paisatgístiques següents:

1. Uns assentaments urbans amb un creixement ordenat, respectuós amb la singularitat dels nuclis, amb perímetres nítids, dimensionament d'acord amb les necessitats reals i que no comprometi el caràcter agrari dels espais circumdants.
2. Unes urbanitzacions endreçades i dotades d'elements de qualitat paisatgística.

3. Uns paisatges litorals gestionats integralment, amb unes intervencions adreçades a dotar-los de qualitat i de noves identitats, a la vegada que se'n millori l'accessibilitat per al gaudi i l'ús social amb respecte vers els valors naturals i estètics que contenen.
4. Uns paisatges naturals ben conservats, amb qualitat paisatgística, i que compaginin l'activitat agropecuària, l'extracció de recursos naturals i l'ús turístic i de gaudi.
5. Uns assentaments disseminats amb unes construccions aïllades (masos, magatzems agrícoles, granges, coberts d'eines, etc.) vinculats a la viabilitat de les explotacions agràries.
6. Unes infraestructures lineals (xarxa viària i ferroviària, conduccions de gas i d'electricitat, etc.) integrades paisatgísticament i que no malmetin la continuïtat paisatgística i social del territori.
7. Uns espais periurbans que aportin nous elements d'interès al paisatge, i amb uns accessos als nuclis urbans ordenats paisatgísticament.
8. Unes àrees especialitzades (industrials, logístiques, comercials, de producció d'energia, de tractament o abocament de residus, etc.) ubicades en zones visuals no preferents o notòries i dissenyades (o redissenyades) tot tenint en compte la integració amb l'entorn de les façanes que confronten amb el sòl no urbanitzable o amb la xarxa viària.
9. Uns paisatges de les infraestructures energètiques conformats per instal·lacions eòliques i solars fotovoltaïques planificades amb visió de conjunt a escala regional i disposades en el paisatge en relació amb els seus elements configuradors.
10. Uns fons escènics de qualitat que mantinguin els referents visuals i identitaris de les Terres de l'Ebre.
11. Una xarxa de miradors i itineraris paisatgístics que posin en valor les panoràmiques més rellevants i permetin interactuar amb la diversitat i els matisos dels diferents paisatges de les Terres de l'Ebre.
12. Uns paisatges dels entorns urbans i naturals de l'Ebre, de la resta de rius ebrencs i del conjunt de barrancs, que en conservin els valors i siguin accessibles per a activitats de gaudi respectuós.
13. Un paisatge del delta de l'Ebre vinculat a la conservació, gestió i revalorització del conreu de l'arròs, de la xarxa de camins, canals i recs, i del patrimoni arquitectònic, com també d'altres valors naturals, històrics, estètics i simbòlics que aquest espai conté.
14. Un paisatge conformat per la pedra seca i per mosaics agroforestals i agraris, productiu i conservat com a referent estètic i identitari de les Terres de l'Ebre.
15. Una arquitectura vinculada als paisatges de secà i de regadiu tradicional, a les construccions defensives i a les edificacions religioses, que els doti d'un contingut i significació territorial i paisatgística.

Article 3.3. Directrius OQP1

Uns assentaments urbans amb un creixement ordenat, respectuós amb la singularitat dels nuclis, amb perímetres nítids, dimensionat d'acord amb les necessitats reals i que no comprometi el caràcter agrari dels espais circumdants

1. Integrar les possibles noves extensions a les estructures preexistents de manera harmònica i respectant-ne la singularitat en els nuclis amb patrons paisatgístics ben definits:
 - Nuclis encimbellats, és a dir, nuclis de morfologia orgànica en relació amb la topografia i de perfil elevat. Són Arnes, Horta de Sant Joan, Miravet (cap de la vila), Paüls i Tivissa.
 - Nuclis pesquers, és a dir, nuclis de costa que mantenen la tipologia tradicional vinculada a la pesca. Són l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, les Cases d'Alcanar i Sant Carles de la Ràpita.

- Nuclis-camí, és a dir, nuclis urbans que històricament han anat creixent al costat dels antics camins ramaders o lligallos. Són, entre altres, Campredó, Lligallo del Gànguila i Lligallo del Roig. També els nuclis que històricament han anat creixent al voltant de les carreteres, com l'Aldea, Corbera d'Ebre i el Perelló.
 - Nuclis amb una trama ortogonal, és a dir, nuclis que s'estructuren al voltant d'una plaça central a partir de la qual sorgeixen els carrers, que adopten una estructura quadriculada o en malla. Són, entre altres, Gandesa, els Reguers, Ulldecona i Xerta.
 - Nuclis nascuts del poblament disseminat, és a dir, nuclis que s'han format a partir d'un procés de densificació del disseminat. Són Deltebre i Sant Jaume d'Enveja. També els espais de poblament disseminat, formats per cases amb hort, situats a les corones dels nuclis urbans, com Roquetes i Tortosa.
2. Els nuclis encimbellats de les Terres de l'Ebre (Arnes, Horta de Sant Joan, Miravet, Paüls i Tivissa) mostren perfils característics, perceptibles des de determinades àrees i recorreguts, els quals constitueixen fites paisatgístiques. En aquests casos, el desenvolupament urbà (tant d'extensió com de reforma) ha de respectar aquests perfils o imatges i impedir a través del planejament urbanístic l'aparició d'elements volumètrics que els desfigurin. Cal modificar el planejament urbanístic allà on apareguin aquests elements discordants amb les imatges que proporcionen aquests pobles.
 3. Preservar l'encaix entre els espais oberts i els nous creixements en els espais els quals, per la seva singularitat agrícola o de conjunt harmònic, es considera indispensable que mantinguin el seu caràcter. Aquests espais, als quals fa referència OQP 14, són: els avellaners de la Fatarella, els cirerers de Paüls, els cítrics dels prats d'Alcanar, els conreus en fons de barranc (fondos) d'olivera i de vinya, el corredor Bot-Gandesa-Corbera d'Ebre, la cubeta de Móra, el delta de l'Ebre, la foia d'Ulldecona, el mosaic de cereal d'Arnes i les terrasses fluvials des del pas de Barrufemes fins a Amposta.
 4. Preservar a través dels instruments d'ordenació urbanística la imatge de les fites paisatgístiques i fons escènics assenyalats a OQP 10 visibles des dels nuclis, tot condicionant les dimensions, volumetria i colors de les edificacions que poguessin afectar-la, i buscant traçats alternatius per a la implantació de les infraestructures. Això implica, entre altres mesures, limitar la construcció de nous edificis alts i singulars a aquells indrets dels nuclis urbans que afectin àmbits de visió o línies d'horitzó, i afavorir aquells projectes que s'integrin a l'entorn i tinguin qualitat en el disseny. De la mateixa manera, els instruments d'ordenació urbanística han d'incorporar, sempre que escaigui, disposicions concretes d'ordenació amb l'objectiu de promoure les perspectives.
 5. Elaborar per a les principals ciutats i viles de les Terres de l'Ebre (Alcanar, l'Aldea, l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, Amposta, Camarles, Deltebre, Gandesa, Móra d'Ebre, Móra la Nova, Roquetes, Sant Carles de la Ràpita, la Sénia, Tortosa i Ulldecona) una proposta de creació de parcs periurbans, tot mantenint els usos agrícoles existents i combinant-los amb espais, àrees i itineraris per a ús públic.

Article 3.4. Directrius OQP2

Unes urbanitzacions endreçades i dotades d'elements de qualitat paisatgística

1. Millorar els perímetres de les urbanitzacions, amb dues finalitats: estètica i de protecció davant els incendis forestals.
2. Ordenar paisatgísticament els accessos a les urbanitzacions, perquè sovint aquests accessos actuen també de via de penetració a racons del territori per part d'altres ciutadans.

Aquestes directrius són d'aplicació en diversa mesura a les següents urbanitzacions:

- Al litoral continental: el Camp de Tir i Maricel, Montecarlo, Montsià Mar, la Pau, Selma, Serramar i Solimar, a Alcanar; Calafat, Calafató, Sant Jordi d'Alfama, Tres Cales, al nord, i l'Estany, l'Hidalgo, Punta de l'Àliga, els Racons, Roques Daurades, al sud, a l'Ametlla de Mar; el Baconer, Cap Roig i los Pinets, a l'Ampolla; i Perellomar, al Perelló.

- Al pre-Delta: Mirador de l'Ebre, a l'Aldea; i Ampollamar, Mirador del Delta i el Roquer, a l'Ampolla.
- Al litoral deltaic: l'Eucaliptus, a Amposta i Riumar, a Deltebre.
- A les planes litorals: la Selleta, a Alcanar; Camí del Furoner i Ulldellops, a l'Ampolla; i lo Racó dels Teixons, al Perelló.
- A l'entorn de la conurbació Tortosa-Roquetes: el Pla de les Illes, a Aldover; la carretera dels Reguers, la Torre de Gil i els xalets de les Crevetes, a Roquetes; i Sant Josep de la Muntanya, el Seminari i la Simpàtica, a Tortosa.
- A la muntanya: el Mascar, a Alfara de Carles, Roquetes i Tortosa; i els disseminats de la Vall Servera i el Toscar, a Alfara de Carles.

Article 3.5. Directrius OQP3

Uns paisatges litorals gestionats integralment, amb unes intervencions adreçades a dotar-los de qualitat i de noves identitats, a la vegada que se'n millori l'accessibilitat per al gaudi i l'ús social amb respecte vers els valors naturals i estètics que contenen

1. Facilitar l'accessibilitat al litoral del Baix Ebre i el Montsià per tal d'afavorir l'observació i gaudi del paisatge. En aquest sentit, cal garantir unes façanes marítimes que permetin gaudir del paisatge amb la mínima afectació possible sobre la seva qualitat i el seu caràcter.
2. Gestionar adequadament tots els paisatges litorals, especialment, i pel que fa als no deltaics, els següents que assoleixen una elevada qualitat paisatgística:
 - Alcanar: camí de Bequera, camí de Viral, corredor nord, corredor sud, fàbrica de ciment, la Fonda, granja de Grau, el Marjal, la Martinenca, lo Mas d'en Galos sud, Montsià Mar, platja del Camaril, platja del Camaril nord, la Punta, riu de la Sénia i Solimar.
 - Alcanar / Sant Carles de la Ràpita: Serra Mar.
 - L'Ametlla de Mar: barranc de Calafat, barranc de l'Àliga - barranc de l'Estany, cala Nova, cala Sant Jordi, platja de l'Estany i platja de l'Estany Tort.
 - L'Ampolla: barranc del Baconer - Cap Roig i barranc del Furoner - barranc del Baconer.
 - El Perelló: lo Molar i platja de cala Moros i racó de Garretes.
3. Tractar acuradament els fronts urbans marítimes en el planejament urbanístic amb l'objectiu de destacar-ne el caràcter i potenciar-ne el valor paisatgístic. Els POUM dels municipis d'Alcanar, l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, el Perelló i Sant Carles de la Ràpita han d'establir mesures per recuperar, tant com sigui possible, la coherència formal en aquells fronts que l'haguessin perduda per causa de la volumetria dels edificis o de la baixa qualitat de l'arquitectura. Aquestes mesures haurien de tractar els elements locals característics; possibilitar l'accés públic a tota l'àrea i fomentar el contacte ciutadà amb les zones d'aigua; recuperar, potenciar i preservar les grans panoràmiques obertes de vista al mar; o convertir els edificis i conjunts catalogats (fars, edificis singulars, drassanes, tinglados, llotges, magatzems portuaris, cases de pescadors, barris mariners) com a elements positius del paisatge en la nova ordenació.
4. Actuar preferentment amb l'objectiu d'adequar paisatgísticament les àrees del front marítim ocupat per les urbanitzacions entre l'extrem sud del nucli urbà de Sant Carles de Ràpida i el nucli de les Cases d'Alcanar; el sector de Calafat, Sant Jordi d'Alfama i Tres Cales, al nord de l'Ametlla de Mar; la del Port de l'Estany i les Roques Daurades, al sud del mateix municipi; la de les Oliveres, al Perelló, o la de Cap Roig, a l'Ampolla.
5. Preveure, a través dels instruments d'ordenació urbanística corresponents, reserves suficients d'espais lliures en els nous creixements urbans previstos al tram baix del riu Ebre (Amposta, Deltebre), al pre-Delta (l'Aldea, Camarles), i al litoral (l'Ametlla de Mar, l'Ampolla, Les Cases d'Alcanar, Sant Carles de la Ràpita). Les reserves

poden tenir diverses formes, segons els casos (parcs urbans, parcs periurbans, espais naturals, espais agrícoles, etc.), amb l'objectiu d'evitar un continu urbà dens i crear un mosaic de peces construïdes amb espais oberts que permetin el gaudi del paisatge, com també visualitzar el mar i el Delta des de diversos indrets de l'interior dels nuclis urbans i des de les segones línies.

6. Promocionar i endreçar les façanes marítimes diverses que admetin l'evolució arquitectònica i urbanística allà on la legalitat vigent ho permeti, tot preservant-ne i potenciant-ne els referents visuals i identitaris que els diferencien d'altres façanes marítimes del litoral mediterrani (nuclis pesquers de l'Ametlla de Mar i Sant Carles de la Ràpita, etc.), com també restaurar els elements arquitectònics i naturals (sistemes dunars, aiguamolls litorals, pinedes litorals, etc.).

Article 3.6. Directrius OQP4

Uns paisatges naturals ben conservats, amb qualitat paisatgística, i que compaginin l'activitat agropecuària, l'extracció de recursos naturals i l'ús turístic i de gaudi

1. Procurar la restauració dels espais naturals, com les Muntanyes de Tivissa-Vandellós, Riba-roja o les serres de Cardó-Boix, sotmesos a incendis forestals recurrents o a l'abandonament.
2. Vetllar per la restauració paisatgísticament correcta i respectuosa dels espais sotmesos a activitats extractives.

Article 3.7. Directrius OQP5

Uns assentaments disseminats amb unes construccions aïllades (masos, magatzems agrícoles, granges, coberts d'eines, etc.) vinculats a la viabilitat de les explotacions agràries

1. Restringir la localització de construccions sobre els punts prominents, els careners i les cotes més altes del territori, on la projecció de la silueta de l'edificació en la línia d'horitzó modifiqui el perfil natural perceptible del paisatge, i en indrets amb alta fragilitat o exposició visual identificats en el Catàleg, tot seguint els criteris establerts a OQP 10.
2. Tenir en compte, en la decisió de la localització d'edificacions dins parcel·les agràries, la percepció que se'n té des de la xarxa de carreteres i camins o des dels miradors: la sensació de llunyania o proximitat que es crea, i la proporció i posició en relació amb els altres elements del paisatge agrari, com la vegetació, la forma i les dimensions dels talussos, les tanques, etc. En aquest cas, cal tenir present els itineraris i miradors definits a OQP 11.
3. Vetllar pel manteniment i millora de les construccions i edificacions de pedra seca, com també pel seu inventari i inclusió dins dels catàlegs de béns a protegir dels POUM.

Localitzar i construir les noves edificacions que siguin urbanísticament admissibles segons criteris de relació amb els materials i les tonalitats de la pedra seca del lloc.

Article 3.8. Directrius OQP6

Unes infraestructures lineals (xarxa viària i ferroviària, conduccions de gas i d'electricitat,...) integrades paisatgísticament i que no malmetin la continuïtat paisatgística i social del territori

1. Evitar tant com sigui possible la fragmentació en el paisatge de les infraestructures lineals al corredor litoral (AP-7, corredor ferroviari, N-340 i futura A-7) i al llarg de l'eix de l'Ebre (C-12, C-42 i eix ferroviari de l'Ebre).
2. El disseny de nous traçats d'infraestructures viàries que creuin les unitats de paisatge de secà, com l'Altiplà de la Terra Alta, el Baix Priorat, els Costers de l'Ebre i la Plana del Baix Ebre-Montsià, hauria d'evitar, en la mesura que sigui possible, canvis bruscs en els marges amb elements de protecció i seguretat, alhora que, pel que fa a les panoràmiques observables des de la carretera, hauria de tenir en compte l'existència de les edificacions aïllades.

Cal evitar, en aquestes vies, les tanques vegetals i els enjardinaments o plantacions alienes a les característiques potencials del sòl, i cal potenciar en aquestes infraestructures la pedra en sec com a fórmula per integrar els murs o parets de contenció en el paisatge.

3. Garantir que la construcció de noves infraestructures viàries i ferroviàries deixi els passos necessaris per tal d'evitar la fragmentació física i social dels itineraris paisatgístics no motoritzats de les Terres de l'Ebre. Aquests són: camí de Sant Jaume de l'Ebre, GR-7, GR-92, GR-99 o camí de l'Ebre, GR-171, GR-192, via Augusta i via verda de la Vall de Safan.
4. Afavorir la plantació d'elements arbrats al llarg dels canals de reg, en especial els del delta de l'Ebre, com també en les entrades o variants de les poblacions.
5. Cal mantenir i reforçar la integració paisatgística de les carreteres comarcals i locals de les Terres de l'Ebre que segueixen el trajecte d'antics eixos viaris i que, malgrat que, amb el pas del temps, s'han anat adaptant a les noves necessitats de circulació, conserven, en la seva majoria, el traçat original i trajectòries semblants, com també elements arquitectònics d'elevat valor patrimonial. Són les següents: la T-301, la T-311, la T-324/N-230, la T-703, la T-723, la T-731, la TV-342, la TV-3021, la TV-3031, la TV-3032, la TV-3111, la TV-3313, la TV-7231 (des de Vilalba dels Arcs fins al límit amb Aragó), la TV-7232, la TV-7333 i la TV-7411.
6. Prestar especial atenció a la integració paisatgística de les propostes de noves infraestructures viàries, incloent-hi mesures correctores i compensatòries.
7. Considerar la funció que tenen els projectes viaris com a itinerari de percepció del paisatge, a més de tenir cura de la correcta, i discreta, inserció i adaptació de la via en el paisatge. A les Terres de l'Ebre tenen aquesta funció els itineraris prioritaris a què fa referència OQP11. En aquest sentit, també cal garantir que les autopistes i autovies proporcionin el major gaudi visual possible als conductors pel que fa a la qualitat dels paisatges que creuen, sense perjudici de l'eficàcia del trànsit.

Article 3.9. Directrius OQP7

Uns espais periurbans que aportin nous elements d'interès en el paisatge, i amb uns accessos als nuclis urbans ordenats paisatgísticament

1. Recuperar els espais degradats de les perifèries de les poblacions i eixos de comunicació a través de plans generals d'ordenació urbana, mitjançant la seva identificació i caracterització, tot determinant els usos no admesos i promovent accions de restauració. Els espais prioritaris d'actuació són les perifèries d'Alcanar, l'Aldea, Amposta, les Cases d'Alcanar, la conurbació Tortosa-Roquetes-Jesús, Deltebre i Sant Carles de la Ràpita. Cal també actuar a les perifèries de les poblacions de l'Ametlla de Mar, Móra d'Ebre, Santa Bàrbara, la Sénia i Ulldecona, i, en general, al llarg dels eixos de comunicació del litoral conformats per l'AP-7, la C-12 entre Tortosa i Amposta, la C-42 i la N-340, com també a la vora dels assentaments urbans del litoral continental, des de l'Ametlla de Mar fins a l'Ampolla i des de Sant Carles de la Ràpita fins a Alcanar.
2. Preservar els accessos arbrats als nuclis, l'accés a l'Aldea pel Delta o pel Camí de l'Ermita de l'Aldea, l'accés a Tivissa per la carretera T-304, l'accés sud a Tortosa per la carretera C-12 i els accessos a Ulldecona.

Article 3.10. Directrius OQP8

Unes àrees especialitzades (industrials, logístiques, comercials, de producció d'energia, de tractament o abocament de residus, etc.) ubicades en zones visuals no preferents o notòries i dissenyades (o redissenyades) tot tenint en compte la integració amb l'entorn de les façanes que confronten amb el sòl no urbanitzable o amb la xarxa viària

1. Minimitzar l'impacte de les noves àrees especialitzades en els espais definits per la seva singularitat agrícola o de conjunt (els avellaners de la Fatarella, els cirerers de Paüls, els cítrics dels prats d'Alcanar, els conreus en fons de barranc –fondos– d'olivera i de vinya, el corredor Bot-Gandesa-Corbera d'Ebre, la cubeta de Móra, el delta de

l'Ebre, la foia d'Uldecona, el mosaic de cereal d'Arnes i les terrasses fluvials des del pas de Barrufemes fins a Amposta) assenyalades a OQP14.

2. Integrar paisatgísticament els nous sectors d'activitat econòmica de:

- Les Camposines (al terme municipal de la Fatarella, a la Terra Alta), per ubicar-se a l'inici del conjunt harmònic del corredor Corbera d'Ebre-Gandesa-Bot.
- L'Aldea-Camarles (proper a l'Aldea), per la proximitat a l'assentament de patró singular nucli-camí i per les dimensions.
- Alcanar, per ubicar-se enmig de l'espai agrari singular dels cítrics dels prats d'Alcanar.
- Móra la Nova, per ubicar-se enmig del conjunt harmònic agrícola de la cubeta de Móra.

Article 3.11. Directrius OQP9

Uns paisatges de les infraestructures energètiques, conformats per instal·lacions eòliques i solars fotovoltaïques, planificades amb visió de conjunt a escala regional i disposades en el paisatge en relació amb els seus elements configuradors

1. Evitar la proliferació d'instal·lacions eòliques en fites i fons escènics amb valor simbòlic assenyalats a OQP10.
2. Evitar la instal·lació d'instal·lacions eòliques a una distància reduïda dels nuclis urbans i als miradors de consolidació prioritària assenyalats a OQP11.
3. Els nous projectes eòlics han de fer una especial atenció a la visibilitat de les instal·lacions eòliques a i des de les àrees paisatgístiques amb valor simbòlic reconegudes en el mapa de valors simbòlics del Catàleg, com també als paisatges agraris assenyalats a OQP14.
4. Evitar la implantació d'instal·lacions solars en fites i fons escènics amb valor simbòlic assenyalats a OQP10.
5. Propiciar la implantació d'instal·lacions solars de superfície gran i mitjana en proximitat amb els sòls destinats a activitat econòmica, tot evitant-ne la localització als miradors de consolidació prioritària assenyalats a OQP11.
6. Els nous projectes d'instal·lacions solars han de fer una especial atenció a la visibilitat d'aquestes a i des de les àrees paisatgístiques amb valor simbòlic reconegudes en el mapa de valors simbòlics del Catàleg, com també en els paisatges agraris assenyalats a OQP14.
7. Adaptar el disseny de les edificacions lligades a les instal·lacions eòliques i solars a les directrius OQP5 sobre edificacions aïllades, i el disseny dels vials d'accés a les directrius OQP6, que persegueixen unes infraestructures lineals de comunicació de qualitat. En aquest cas, hauran d'adaptar-se al parcel·lari existent, minimitzar l'amplada necessària, evitar, sempre que sigui possible, la pavimentació i, en els casos que sigui necessari, revegetar les vores de la xarxa de camins amb vegetació autòctona.

Article 3.12. Directrius OQP10

Uns fons escènics de qualitat que mantinguin els referents visuals i identitaris de les Terres de l'Ebre

1. Evitar la desfiguració de les fites paisatgístiques i fons escènics que s'assenyalen a continuació amb construccions, infraestructures, i en general, amb barreres visuals que impedeixin o dificultin considerablement la percepció de les imatges més interessants del territori des de llocs accessibles i trams viaris transitats:
 - Amb valor simbòlic identitari:

- Perfils emblemàtics: els Ports, serres de Pàndols i Cavalls, serres de Cardó-el Boix, serra de Montsià i serra del Tormo.
 - Serres: serra de la Fatarella, serra dels Pessells, muntanya de Santa Bàrbara, serra del Tormo, serra de Llaberia, muntanyes de Tivissa-Vandellòs, serres de Cardó-el Boix i serra de Montsià.
- Amb valor estètic:
- Perfils emblemàtics: els Ports, serres de Pàndols i Cavalls (vistes des de la Terra Alta), serres de Cardó-el Boix (vistes des de Tortosa), serra de Montsià (vista des de l'ermita de la Pietat, a la serra de Godall) i serra del Tormo.
 - Formacions vegetals i de roca: Montsagres d'Horta i de Paüls, les Roques de Benet, la mola de Catí o les gúbies del Regatxol (als Ports); Roca Blanca (Serres de Montsià-Godall); crestes de les serres de Cardó-el Boix; crestes de les serres de Pàndols i Cavalls; la serra del Crestall; l'estret de Barrufemes; els Borjos de Tivissa i els cingles de la serra del Montalt.
 - Elements monumentals històricoculturals: castell de Miravet, celler modernista del Pinell de Brai, celler modernista de Gandesa, castell de la Suda, torre de la Carrova, torre de Campredó, molí d'oli del Sindicat Agrícola d'Ulldecona, ermita de la Verge de la Pietat, santuari de la Fontcalda, convent de Sant Salvador d'Horta, balneari de Cardó, castell de Sant Jordi d'Alfama.
 - Nuclis encimbellats: Miravet, Horta de Sant Joan, Arnes, Tivissa, Paüls.
 - Conjunts monumentals històriconaturals: castell i cap de la vila de Miravet; conjunt de la muntanya de Santa Bàrbara i el convent de Sant Salvador d'Horta; monestir-balneari de Cardó i tretze ermites de la vall de Cardó (entre elles la de la Trinitat, la de l'Àngel i la de Sant Onofre o de la Columna); santuari de la Mare de Déu de la Fontcalda i els seus voltants; el Poble Vell de Corbera d'Ebre; la Suda i les muralles de Tortosa; el castell d'Ulldecona i l'ermita de la Pietat (Ulldecona).
 - Geoformes: lo Tormo, Agulla de Bot, Pas de l'Ase, Santa Magdalena, mola del Perelló, la Llana, roca del Migdia, la Picossa, Tossal Gran, tossa del Morral, Rocamala, la Falconera, muntanya de Santa Bàrbara, la Moleta (faixes del Grau), serra dels Corral, Montsagre d'Horta, Montsagre de Paüls, la Moleta (serra dels Corral), roques de Benet, moles del Don, rases del Maraco, barranc dels Estrets, punta de l'Agulla, roca Foradada, punta del Capello, mola del Boix, punta de la Boinaca, morral de Cabrafeixet, la Creu de Santos, mola de Catí, mola Castellona, la Caramella, mola Porquera, los Pallers, lo Castell de l'Erossa, morral de Catinell, la Joca, lo Portell, la Foradada i les Feixes Tancades.
2. Preservar les possibilitats de percebre fites i fons, i, en especial, les imatges que conjuntament componen. Amb aquesta finalitat, s'han d'evitar les construccions i, en general, les barreres visuals que impedeixin o dificultin considerablement la percepció de les imatges conformades pels fons i les fites assenyalades en l'apartat anterior, des dels miradors i trams viaris que s'assenyalen a OQP14.
 3. Evitar les afectacions, alteracions geomorfològiques o la instal·lació d'estacions de telecomunicacions, instal·lacions eòliques o solars i altres elements potencialment distorsionadors en espais que, a més de tenir un alt valor ambiental, constitueixen fons escènics amb valor simbòlic: els Ports, serres de Pàndols i Cavalls, i serres de Cardó-el Boix.

Article 3.13. Directrius OQP11

Una xarxa de miradors i itineraris paisatgístics que posin en valor les panoràmiques més rellevants i permetin interactuar amb la diversitat i els matisos dels diferents paisatges de les Terres de l'Ebre

1. Promoció per part dels poders públics, directament o mitjançant convenis amb entitats, d'una xarxa d'itineraris paisatgístics i de miradors accessibles a peu o amb vehicle que permetin una suficient percepció dels valors paisatgístics del territori. Aquesta xarxa, que comprèn miradors i camins, existents i a consolidar, ha de rebre les actuacions necessàries de condicionament, senyalització, manteniment i difusió per tal de potenciar-ne la funció de

facilitar la percepció dels valors del paisatge i el coneixement del territori. La xarxa es compon dels següents elements:

- a) Miradors: Mont Caro *, ermita de Sant Cristòfol *, Cap Roig *, castell i església de Santa Maria de Paüls, tossal d'Engrilló, balneari de Cardó, Mare de Déu del Coll de l'Alba *, castell de la Suda *, carretera C-12 (Eix de l'Ebre), km. 28, carretera C-12 (Eix de l'Ebre), km. 32, carretera C-12 (Eix de l'Ebre), km. 44, àrea de Medi Ambient de Godall, Mas de Barberans *, ermita de Pallerols *, poblat ibèric de la Moleta del Remei, la Foradada *, torre de la Carrova, ermita de la Pietat, Sagrat Cor, ermita de Santa Magdalena de Berrús, lo Calvari, poblat ibèric del Castellet de Banyoles *, castell de Miravet *, castell Nou, ermita i jaciment de Sant Miquel, carretera C-12 (Eix de l'Ebre), km. 75, les Paumeres, cota 705-monument a la pau *, coll del Moro *, castell de Sant Joan d'Algars i la Guardiola a Sant Carles de la Ràpita.
- b) Itineraris motoritzats: eix de l'Ebre, entre Amposta i Maials *, entre Caseres i Falset *, entre Alcanar i l'Almadrava *, de la Pobla de Massaluca a Riba-roja d'Ebre, des del coll de les Paumeres a Riba-roja d'Ebre, del coll de la Torre al Molar, del Molar a Garcia, de Tivissa a la N-420 *, de Llaberia al coll de Fatxes, des del Mas del Molló fins el coll de Fatxes, des del coll de Fatxes fins la plana de Sant Jordi, des del Perelló fins l'Almadrava, del Perelló a Rasquera *, entre Móra d'Ebre i Benissanet, de la T-333 a la capçalera del barranc de les Lloses, del riu Ebre a Gandesa, de Rasquera al balneari de Cardó, de Remolins a Tivenys, de l'Aldea a Tortosa, rutes pel delta de l'Ebre *, des d'Alcanar a Sant Joan del Pas, des d'Ulldecona al Turó dels Masets, de la Sénia a Sant Joan del Pas, de la Sénia a Roquetes *, de la Sénia a Vinallop, de Roquetes a Montcaro, d'Horta de Sant Joan a La Franqueta, de Xerta a Paüls, de la Fonteta a Prat de Comte, de Bot a Prat de Comte, de Gandesa a Horta de Sant Joan *, de Batea a la Fatarella, de Gandesa a la Pobla de Massaluca, d'Horta de Sant Joan a Arnes, d'Horta de Sant Joan a Caseres i de Batea a Pinyeres.

* Miradors i itineraris de consolidació prioritària.

2. Evitar, tant com sigui possible, que la construcció de nova xarxa viària i ferroviària fragmenti els itineraris no motoritzats següents: camí de Sant Jaume de l'Ebre, GR-7, GR-92, GR-99 o camí de l'Ebre, GR-171, GR-192, via Augusta i via verda de la Vall de Safan.

Article 3.14. Directrius OQP12

Uns paisatges dels entorns urbans i naturals de l'Ebre, de la resta de rius ebrencs i del conjunt de barrancs que en conservin els valors i siguin accessibles per a activitats de gaudi respectuós

1. Destacar el caràcter, potenciar el valor paisatgístic i facilitar l'accés dels fronts fluvials a través d'un tractament acurat en el planejament urbanístic. Els POUM dels municipis de Riba-roja d'Ebre, Flix, Ascó, Garcia, Móra d'Ebre, Miravet, Benifallet, Xerta, Tivenys, Tortosa, Amposta, Deltebre i Sant Jaume d'Enveja han d'establir mesures per recuperar la coherència formal en aquells fronts que l'hagin perduda per causa de la volumetria dels edificis o de la baixa qualitat de l'arquitectura. Aquestes mesures han d'adreçar-se, a més, a facilitar l'accés públic a tota l'àrea a través de passeigs fluvials i a recuperar, potenciar i preservar les grans panoràmiques obertes de vista al riu.
2. Millorar i/o reintegrar paisatgísticament els següents fronts fluvials: el del complex nuclear d'Ascó, el de la central hidroelèctrica de Riba-roja d'Ebre, el del complex petroquímic de Flix i el del polígon Baix Ebre. Les tècniques de l'harmonització / contextualització i ocultació / mimetització, mitjançant franges d'arbrat o d'altre vegetació són, llevat de casos justificats de monumentalitat, d'aplicació oportuna, especialment per millorar la integració paisatgística d'instal·lacions d'aquest tipus.
3. Restauració i naturalització dels trams degradats de les riberes fluvials dels rius Ebre, Sénia, Canaletes i Algars. La restauració ecològica de les formacions ripàries dels cursos fluvials ha d'emprar sempre les espècies pròpies dels ecosistemes de ribera de les Terres de l'Ebre.
4. Posar en valor els patrons agrícoles de les planes al·luvials, ocupades per hortes o conreus de fruiters, definides per l'estructura parcel·l·lària lineal allargassada, perpendicular al curs del riu.
5. Considerar la vegetació de ribera com a valor paisatgístic en si mateixa, caracteritzada per l'estacionalitat i la verticalitat de la formació i la sinuositat del traçat, en contrast amb els conreus i la làmina d'aigua.

Article 3.15. Directrius OQP13

Un paisatge del delta de l'Ebre vinculat a la conservació, gestió i revalorització del conreu de l'arròs, de la xarxa de camins, canals i recs, i del patrimoni arquitectònic, com també d'altres valors naturals, històrics, estètics i simbòlics que aquest espai conté

1. Restaurar i naturalitzar els trams degradats dels ecosistemes dunars, com també crear un coixí perimetral naturalitzat com a estratègia amortidora dels efectes del retrocés del Delta.
2. Considerar especialment la integració paisatgística de les obres públiques que afectin o travessin la plana deltaica.
3. Posar en valor el patró agrícola dels conreus d'arròs i d'horta, definit per una estructura parcel·lària i uns sistemes de reg característics.
4. Els plans d'ordenació urbanística municipal han d'introduir els següents aspectes paisatgístics:
 - La conservació i/o restauració de la vegetació natural de ribera.
 - L'ordenació del patrimoni fluvial del Delta.
 - L'ordenació de les façanes fluvials de més interès paisatgístic i la planificació, la gestió i la recuperació de les restants.

Article 3.16. Directrius OQP14

Un paisatge conformat per la pedra seca i per mosaics agroforestals i agraris, productiu i conservat com a referent estètic i identitari de les Terres de l'Ebre

1. Les Terres de l'Ebre presenten un conjunt de paisatges agraris constituïts per uns patrons morfològics harmònics (delta de l'Ebre, foia d'Ulldecona, corredor Bot-Gandesa-Corbera, cubeta de Móra, terrasses fluvials des del pas de Barrufemes fins a Amposta) que, pel seu gran valor cultural, ha de continuar mantenint el seu caràcter:
 - Delta de l'Ebre, solcat d'infinat de canals i sèquies, on els camps d'arròs li confereixen una estètica característica i amb un ventall cromàtic que abasta gairebé tota la gamma de verds i grocs, a part de potenciar la horitzontalitat del terreny. Inclou els nuclis de Deltebre, Sant Jaume d'Enveja, Balada, els Muntells i el Poblenou del Delta i les àrees especialitzades d'ús residencial de l'Eucaliptus i Riumar.
 - Foia d'Ulldecona, terreny enfonsat entre dues serres, on l'existència d'una zona endorreica fa que l'aigua sigui relativament abundant i hi estigui potenciada l'agricultura de regadiu, que es presenta amb els patrons nítids que representen les estructures parcel·làries i els diversos tipus de conreu que hi ha. En forma part el nucli d'Ulldecona.
 - Corredor Bot-Gandesa-Corbera d'Ebre, una plana allargassada encabida entre les serres de Pàndols-Cavalls i l'altiplà de la Terra Alta, que presenta un mosaic agroforestal típic de la trilogia mediterrània, amb alternança de conreus de vinya, olivera, cereal i també ametller, que destaca per la seva organització parcel·lària, amb diferents combinacions cromàtiques al llarg de l'any. En formen part els nuclis de Corbera d'Ebre, Gandesa i Bot.
 - Cubeta de Móra, amb conreus principalment de fruita dolça, que componen un paisatge molt diferenciat de la resta de les Terres de l'Ebre, amb colors i formes canviants al llarg de l'any. Són els nuclis de Miravet, Ginestar, Benissanet, Móra d'Ebre, Móra la Nova i Garcia.
 - Terrasses fluvials des del pas de Barrufemes fins a Amposta, amb diversos conreus de regadiu (hortes, cítrics i fruiters de regadiu), amb una estructura agrícola ben ordenada i amb diversitat cromàtica al llarg de l'any. En formen part els nuclis de Tortosa, Jesús, Vinallop, Campredó, Amposta, Bitem, Tivenys, Aldover, Xerta i Benifallet.

2. Alguns paisatges agraris singulars de caràcter local, pels seus valors extraordinaris haurien d'ésser objecte d'una protecció estricta mitjançant el manteniment i la millora dels seus elements estructurals. Aquests paisatges són els avellaners de la Fatarella, els cirerers de Paüls, els cítrics dels prats d'Alcanar, els conreus en fons de barranc (fondos) d'olivera i de vinya, el mosaic de cereal d'Arnes:
- Avellaners de la Fatarella, on el fet que aquest conreu es presenti als voltants del nucli urbà és una peculiaritat en el conjunt de les Terres de l'Ebre i on la variabilitat cromàtica de l'avellaner al llarg de l'any ofereix un paisatge canviant. En forma part el nucli de la Fatarella.
 - Cirerers de Paüls, on el cultiu del cirerer de l'entorn d'aquesta població ha proporcionat una imatge singular a les Terres de l'Ebre. En forma part el nucli de Paüls.
 - Cítrics dels prats d'Alcanar, on les plantacions es troben al sud de les Serres de Montsià-Godall. Envolten els nuclis d'Alcanar i les Cases d'Alcanar.
 - Conreus en fons de barranc (fondos) d'olivera de la unitat de paisatge Costers de l'Ebre i de vinya a les unitats Altiplà de la Terra Alta i Riberes de l'Algars, on les capçaleres dels barrancs, quan encara tenen poca conca de recepció i tot aprofitant la major disponibilitat de sòl, són conreades amb fruiters de secà en terrenys abancalats, amb marges de pedra en sec. Aquest aprofitament crea un mosaic on les línies dels marges, perpendiculars al llit dels barrancs, van formant estructures reticulars repetides al llarg de les valls i contrasten amb els verds de les masses forestals que cobreixen els vessants. En formen part els nuclis de Batea i Caseres.
 - Mosaic de cereal d'Arnes, un paisatge escàs en el conjunt de les Terres de l'Ebre, que presenta un rerafons de primera magnitud, els Ports, i es combina amb altres conreus, com l'olivera, la vinya i l'ametller. En formen part els nuclis d'Arnes i Horta de Sant Joan.

Article 3.17. Directrius OQP15

Una arquitectura vinculada als paisatges de secà i de regadiu tradicional, a les construccions defensives i a les edificacions religioses, que els doti d'un contingut i significació territorial i paisatgística

Promoure mitjançant els instruments urbanístics i sectorials adequats la protecció del patrimoni edificat i del seu entorn espacial, per tal de potenciar-ne el valor de referència històrica i d'elements singulars del paisatge.

Es destaquen les següents construccions:

- Castells: castell d'Almudèfer, castell de Carles, castell de Coll de Som, castell de Miravet, castell de Móra, castell de Sant Joan d'Algars, castell de Sant Jordi d'Alfama, castell de Tenasses, castell d'Uldecona i Castellnou.
- Torres de guaita i defensa: llotja de Campredó, torre d'en Corder, torre d'en Morralla, torre d'en O, torre d'Oliver, torre de Burgar, torre de Burjassènia, torre de Camin, torre de Campredó, torre de Cap Roig, torre de Codonyol, torre de Futxeron, torre de Garidell, torre de Gassió, torre de l'Àliga, torre de l'Oriola, torre de la Campana, torre de la Candela, torre de la Carrova, torre de la Figuera, torre de la Granadella, torre de la Guardiola, torre de la Petja, torre de la Rocacorba, torre de la Vil·la Seca, torre de Mig Camí, torre de Poques Salses, torre de Riba-roja, torre de Salim, torre de Sant Joan, torre de Sant Onofre, torre de Sant Pere-Sant Felip, torre de Soldevila, torre de Vinaixarop, torre de Vellria (Jordà), torre del Coll de l'Alba, torre del Moro I, torre del Moro II (Pasqualet), torre del Torn, torre i poblat de la Fullola, tossal del Moro i torre de l'Ermita de l'Aldea.
- Edificis religiosos: balneari de Cardó, convent de Sant Salvador, ermita de la Petja, ermita de la Verge de la Pietat, ermita de Mig Camí, ermita del Coll de l'Alba, ermita del Remei i església del Castell.
- Edificis rurals: Casa Gil, Mas d'en Gassol i Mas del Bisbe.
- Construccions hidràuliques: assut de Xerta i pont dels Estrets.

- Jaciments arqueològics: moleta del Remei, necròpoli de Castellons, necròpoli de l'Oriola, necròpoli de Mianes, necròpoli del Bordissal, necròpoli del Mas de Mussols, pla de les Sitges, poblat Castellot de la Roca Roja, poblat de Castellet de Banyoles, poblat de Forn Teuler, poblat de l'Assut, poblat de la Cogula, poblat de la Moleta Rodona, poblat de la Punta de la Gessera, poblat de la Roca de les Bruixes, poblat de los Castellans, poblat de los Tossals, poblat i necròpoli de Santa Madrona, poblat ibèric de Sant Miquel, poblat ibèric del coll del Moro i Sant Jaume-Mas d'en Serra.

4. Estudis i informes preceptius

Article 4.1. Estudi d'impacte i integració paisatgística

1. D'acord amb l'article 19 del Reglament de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge, *l'estudi d'impacte i integració paisatgística és un document tècnic destinat a considerar la conseqüència que té sobre el paisatge l'execució d'actuacions, projectes d'obres o activitats i a exposar els criteris adoptats per a la seva integració.*
2. A més dels casos que estableix directament l'article 20 de l'esmentat Reglament i d'acord amb el que assenyala l'apartat 1, lletra b) del mateix article, l'estudi d'impacte i integració paisatgística ha de formar part de la documentació tècnica necessària per a la sol·licitud de llicència en els casos següents:
 - Infraestructures i instal·lacions que hagin de tenir una presència visual significativa en el territori.
 - Edificacions aïllades en el territori, ja sigui en sòl no urbanitzable (edificacions agrícoles, ramaderes i d'activitats primàries en general) o en peces de sòl urbà que hagin de romandre aïllades.
 - Edificacions situades en la franja perimetral dels nuclis urbans que hagin de tenir una presència important en la imatge exterior d'aquests.
 - Transformacions de sòl que hagin d'afectar substancialment el paisatge rural.
 - Tots els casos en què s'exigeix preceptivament l'informe d'impacte i integració paisatgística.
3. El contingut de l'estudi d'impacte i integració paisatgística és el que estableix l'article 21 del Reglament de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge. Quan, a criteri de l'administració que ha de concedir la llicència o ha d'emetre l'informe, la integració paisatgística no sigui satisfactòria, s'ha de denegar l'aprovació o l'autorització en aquells casos en què es consideri que no hi ha cap fórmula raonable que solucioni els problemes constatats. En els altres casos, s'ha de requerir el promotor de la construcció, edificació o instal·lació perquè introdueixi les esmenes necessàries per tal que la integració sigui satisfactòria. La resolució de l'administració ha d'especificar els aspectes del projecte que cal modificar per fer-lo paisatgísticament acceptable.

Article 4.2. Les edificacions i instal·lacions agràries en el paisatge rural

1. Les activitats agràries han estat constructores del paisatge rural que coneixem que, com a bé col·lectiu, cal que en preservi el nivell de qualitat. Amb aquesta finalitat, les Directrius estableixen condicions per tal que les edificacions i instal·lacions motivades per aquestes activitats siguin coherents amb els valors de paisatge que l'agricultura, la ramaderia i la silvicultura contribueixen a crear.
2. Les edificacions i instal·lacions agràries, quan no estiguin integrades en un nucli urbà, han de complir les condicions que estableixen aquestes Directrius i la legislació vigent per a les edificacions aïllades i requeriran, per ésser autoritzades, la incorporació al projecte d'un estudi d'impacte d'integració paisatgística, el contingut del qual estableix el Reglament de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge.
3. El contingut de l'estudi d'impacte i integració paisatgística de les edificacions i instal·lacions agràries, que pot ser un capítol del projecte bàsic corresponent, s'ha d'adequar a la transcendència visual que pugui tenir l'edificació o instal·lació i ha de comprendre, com a mínim:
 - Recull d'imatges de l'edificació o instal·lació des d'un conjunt de punts representatius de la seva percepció en el territori que permetin avaluar l'impacte visual, derivat del seu emplaçament i volumetria, en el paisatge.
 - Propostes de tractament de façanes i cobertes.
 - Mesures complementàries d'integració: vegetació, arbrat, etc.
 - Memòria explicativa i justificativa de la integració paisatgística proposada.

4. Quan, d'acord amb les característiques de les diverses àrees o unitats de paisatge, s'haguessin establert condicions específiques o s'haguessin homologat prototipus per a les diverses necessitats d'edificacions o instal·lacions agràries, l'estudi d'impacte i integració paisatgística pot limitar-se a expressar la subjecció a les esmentades condicions o prototipus de l'edificació o instal·lació.
5. En defecte de determinacions específiques sobre edificacions i instal·lacions agràries referides a àrees o unitats de paisatge, els plans d'ordenació urbanística municipal poden establir-les dins l'àmbit del municipi. En tot cas, el planejament municipal ha d'establir les pautes d'integració formal i funcional de les edificacions, instal·lacions i usos agraris que s'hagin de produir en contigüitat o en l'entorn immediat dels nuclis urbans.
6. Les edificacions i instal·lacions d'agricultura i ramaderia intensives (hivernacles, granges, etc.) que hagin d'ubicar-se en *sòl de protecció especial* han d'incorporar a l'estudi d'impacte i integració paisatgística les consideracions relatives a la seva inserció en l'entorn territorial, d'acord amb el que assenyala l'article 2.7 de les Normes d'ordenació territorial del Pla territorial, l'abast de les quals s'ha d'adequar a la importància de la implantació i a les condicions de l'entorn on s'ha d'ubicar.

Article 4.3. Informe d'impacte i integració paisatgística

1. D'acord amb l'article 22 del Reglament de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge, l'informe d'impacte i integració paisatgística té per objecte avaluar la idoneïtat i suficiència dels criteris o les mesures adoptades en els estudis d'impacte i integració paisatgística per integrar en el paisatge les actuacions, usos, obres o activitats a realitzar.
2. Correspon a la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge emetre aquest informe, el qual és preceptiu en els supòsits que assenyala l'esmentat article 22 del Reglament de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge. Entre aquests supòsits, l'apartat 2, lletra a) d'aqueix article estableix que l'informe és preceptiu quan així ho determinin els plans territorials parcials i els plans directors territorials.
3. D'acord amb el Text refós de la Llei d'urbanisme –aprovat mitjançant el Decret legislatiu 1/2005, modificat pel **Decret Llei 1/2007** i la Llei 2/2007– i el Reglament de la Llei de protecció, gestió i ordenació del paisatge, aprovat mitjançant el Decret 343/2006, és preceptiu l'informe d'impacte i integració paisatgística en els següents supòsits:
 - a) Projectes d'actuacions específiques d'interès públic en sòl no urbanitzable als quals fa referència l'apartat 4 de l'article 47 del Text refós.
 - b) Projectes de construccions i dependències pròpies d'una activitat agrícola, ramadera, d'explotació de recursos naturals o, en general, rústica a què fa referència l'apartat 6, lletra a) de l'article 47 del Text refós, quan superin algun dels següents paràmetres:
 - Ocupació en planta: 500 m²
 - Sostre: 1.000 m²
 - Alçada total: 10 m
 - c) Les destinades a habitatge familiar o a allotjament de treballadors temporers a què fan referència els apartats 6.1 i 6.b de l'article 47 del Text refós.
 - d) L'obertura i recuperació de vies d'accés, camins i dreceres i les estacions de subministrament de carburants i de prestació de serveis a la xarxa viària a què fa referència els apartats d i e de l'article 49 del Text refós.
 - e) Plans especials urbanístics per a la ubicació de construccions de nova planta destinades a activitats de turisme rural o de càmping a què fa referència l'apartat 6, lletra e) de l'article 47 del Text refós.
5. Aquestes Directrius estableixen que, a més dels supòsits assenyalats a l'apartat anterior, l'informe d'impacte i integració paisatgística és preceptiu en els següents supòsits:

- a) Edificacions de qualsevol tipus en qualsevol règim de sòl que, de manera indefinida, hagin de romandre aïllades i separades de l'àrea urbana o que formin part de la façana exterior d'aquesta prevista pel planejament urbanístic i es doni algun dels supòsits següents:
 - L'edificació superi algun dels paràmetres establerts a la lletra b) de l'apartat 3 del present article.
 - El projecte adopti l'estratègia de singularització / monumentalització d'acord amb l'assenyalat a l'article 1.8.
- b) Canvis de paisatge rural motivats per concentracions parcel·làries que afectin un àmbit de més de 100 ha.
- c) Tanques de finques, parcel·les o àmbits d'activitats de més de 1.000 metres de longitud.
- d) Totes les construccions visibles que se situïn en les proximitats dels penya-segats i de les riberes fluvials, marítimes i de les làmines d'aigua de llacs o embassaments.
- e) Obres que en casos justificats s'haguessin de realitzar per evitar la inundabilitat de terrenys.
- f) Instal·lacions eòliques i fotovoltaïques d'acord amb les regulacions sectorials.
- g) Actuacions d'interès estratègic o territorial que es tramitin pel procediment establert per l'article 1.14 de les Normes d'ordenació territorial del Pla territorial.
- h) Determinacions de protecció i ordenació del paisatge contingudes en instruments d'ordenació urbanística.
- i) Els plans directors o especials urbanístics amb finalitat de protecció i ordenació del paisatge que compreguin l'àmbit d'una o més unitats de paisatge podran assenyalar justificadament supòsits concrets en els quals calgui l'informe d'impacte i integració paisatgística.

A més dels casos aquí assenyalats, l'òrgan que hagi d'atorgar la llicència podrà demanar un informe d'impacte i integració paisatgística en aquells casos en què se'n justifiqui la conveniència.

Tots els projectes que s'hagin de sotmetre a l'informe d'impacte i integració paisatgística han d'incorporar l'estudi d'impacte i integració paisatgística corresponent.